

Briff Ymchwil
**Cyfes y Gyllideb 4: Geirfa'r
Gyllideb**

Awdur: **Martin Jennings**
Dyddiad: **Tachwedd 2017**

Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Y Gwasanaeth Ymchwil

Cynulliad Cenedlaethol Cymru yw'r corff sy'n cael ei ethol yn ddemocrataidd i gynrychioli buddiannau Cymru a'i phobl, i ddeddfu ar gyfer Cymru, i gytuno ar drethi yng Nghymru, ac i ddwyn Llywodraeth Cymru i gyfrif.

Awdur: **Martin Jennings**

Dyddiad: **Tachwedd 2017**

Rhif Papur: **16-057**

Cysylltwch â ni

Y Gwasanaeth Ymchwil
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Tŷ Hywel
Bae Caerdydd
Caerdydd
CF99 1NA

☎ : 0300 200 6306

✉ : Martin.Jennings@Cynulliad.Cymru

🌐 : Cynulliad.Cymru/Pigion

🐦 : [@SeneddYmchwil](https://twitter.com/SeneddYmchwil)

🌐 : Cynulliad.Cymru/Ymchwil

© Hawlfraint Comisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru 2016

Ceir atgynhyrchu testun y ddogfen hon am ddim mewn unrhyw fformat neu gyfrwng cyn belled ag y caiff ei atgynhyrchu'n gywir ac na chaiff ei ddefnyddio mewn cyd-destun camarweiniol na difriol. Rhaid cydnabod mai Comisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru sy'n berchen ar hawlfraint y deunydd a rhaid nodi teitl y ddogfen.

Briff Ymchwil

Cyfres y Gyllideb 4: Geirfa'r Gyllideb

Cyfres y Gyllideb 4: Geirfa'r Gyllideb

Adolygiad o Wariant

Mae'r Adolygiad o Wariant yn broses a gaiff ei llywio gan y Trysorlys i ddyrannu adnoddau i holl adrannau'r Llywodraeth (yn cynnwys y gweinyddiaethau datganoledig), yn ôl blaenoriaethau Llywodraeth y DU. Bydd Adolygiadau o Wariant yn pennu cyllidebau gwariant cadarn a phenodol (**terfynau gwariant adrannol**) dros sawl blwyddyn ar gyfer pob adran. Yna bydd yr adrannau'n penderfynu ar y ffordd orau o reoli a dosbarthu'r arian hwn yn eu meysydd cyfrifoldeb eu hunain.

Alldro

Gwariant gwirioneddol neu amcangyfrifon a wnaed ar sail gwariant gwirioneddol hyd yma. Yr alldro yw'r canlyniad a nodir gan adran y Llywodraeth yn ei chyfrifon adnoddau. Mae gwariant a ddangosir ar brisiau alldro'n cynrychioli lefel y pris sy'n berthnasol pan dynnwyd y gwariant. Bydd cymariaethau o wariant dros gyfnod ar brisiau alldro'n dangos y cynnydd o ganlyniad i chwyddiant yn ogystal â'r newidiadau real mewn lefelau gwasanaeth, ac ati.

Archwilydd Cyffredinol Cymru

Archwilydd allanol Llywodraeth Cymru, cyrff a noddir gan Lywodraeth Cymru, cyrff y Gwasanaeth Iechyd Gwladol a chyrff eraill y sector cyhoeddus yng Nghymru. Penodir yr Archwilydd Cyffredinol yn unol â Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013.

Arian heb ei neilltuo

Arian a gaiff ei ddyrannu heb unrhyw gyfyngiadau ar sut y dylid ei ddefnyddio.

Arian wedi'i neilltuo

Arian wedi'i neilltuo, y mae'n orfodol ei wario ar wasanaethau neu fentrau penodol, ac na ellir ei ddefnyddio at ddibenion eraill.

Benthyca Adnoddau

Rhan o'r pwerau newydd a ddeddfwyd yn Neddf Cymru 2014. Gall Llywodraeth Cymru fenthyca hyd at £500 miliwn ar gyfer amrywiadau treth gydag uchafswm o £200 miliwn y flwyddyn.

Benthyca Cyfalaf

Rhan o'r pwerau newydd a ddeddfwyd yn Neddf Cymru 2014. Gall Llywodraeth Cymru fenthyca hyd at £1 biliwn ar gyfer prosiectau cyfalaf gydag uchafswm o £125 miliwn y flwyddyn (£150 miliwn o 2019-20).

Camau gweithredu

Mae cyllideb Llywodraeth Cymru wedi'i rhannu'n nifer o lefelau manylder at ddibenion monitro a rheoli. Y camau gweithredu yw'r lefel fwyaf manwl a gyhoeddir yn nogfennau'r gyllideb ac mae'n nodi meysydd polisi neu fenter. Dylid nodi, fodd bynnag, mae'n bosibl na fydd y camau gweithredu o reidrwydd yn darparu manylion am ddyraniadau ar lefel polisi neu raglen benodol. Gelwid y camau gweithredu gynt yn **llinellau gwariant yn y gyllideb**.

Corff a noddir gan Lywodraeth Cymru

Corff sy'n cyfrannu at brosesau'r Llywodraeth ond nad yw'n adran o'r Llywodraeth nac yn rhan o un. Bydd cyrff a noddir gan Lywodraeth Cymru yn gweithredu hyd braich o Weinidogion Cymru. Mae cyrff a noddir gan Lywodraeth Cymru yn cyfateb i gyrff cyhoeddus anadrannol yn y DU.

Corff Cyhoeddus Anadrannol

Corff sydd â rôl ym mhrosesau'r Llywodraeth, ond nad yw'n adran y Llywodraeth nac yn rhan o un, er enghraifft Asiantaeth yr Amgylchedd. Yn unol a hynny mae Cyrff Cyhoeddus Anadrannol yn gweithredu hyd

braich o Weinidogion y Llywodraeth. Mae Cyrff Cyhoeddus Anadrannol yng Nghymru yn cael eu galw'n **Gyrff a Noddir gan Lywodraeth Cymru**.

Cost cyfalaf

Y gost i'r llywodraeth o ariannu buddsoddiad (h.y. y gyfradd y bydd yn benthyca arian arni). Codir y gost hon ar adrannau er mwyn gwella tryloywder wrth **gyfrifyddu adnoddau** ac annog bod asedau'n cael eu defnyddio'n effeithlon.

Costau Cyllidol

Cyfanswm rheoli a ddefnyddir gan Drysorlys Ei Mawrhydi. Mae hwn yn ddull o fesur **croniadau** a ddefnyddir mewn cyllidebau er mwyn sicrhau eu bod yn rhoi darlun o gost economaidd cyflawn gweithgareddau er nad oes cysylltiad uniongyrchol â llif arian parod yn ystod y cyfnod perthnasol. Mae **dibrisiant**, darpariaethau a **chost cyfalaf** yn enghreifftiau o gostau heb fod yn arian parod. Mae'n bosibl na fydd angen taliad mewn arian parod o gwbl ar yr eitemau hyn (e.e. taliadau cost cyfalaf), neu bydd angen taliad mewn arian parod mewn blynyddoedd diweddarach (e.e. darpariaethau). Ni ellir defnyddio costau heb fod yn arian parod i ariannu gwariant **costau sydd bron yn arian parod**.

Costau anghyllidol

Cyfanswm rheoli a ddefnyddir gan Drysorlys Ei Mawrhydi; mae hwn yn ddull o fesur **croniadau** trafodion y byddai disgwyl iddynt ddod yn llif arian yn fuan. Mae'r costau hyn yn ystyried y gwahaniaethau rhwng yr adnoddau a ddefnyddir a'r llif arian ar ddechrau a diwedd y flwyddyn ariannol. Er enghraifft, rhaid gwario ar gyflenwadau nwy/trydan wrth ddefnyddio tanwydd, ond efallai mai'n ddiweddarach, yn chwarterol, y gwneir y taliad mewn arian parod. Ymhlith yr enghreifftiau eraill mae cyflogau, y broses gaffael, grantiau referniw a chymorthdaliadau. Nid yw'n cynnwys costau **heb fod yn arian parod**.

Costau uniongyrchol ar Gronfa Gyfunol Cymru

Gwariant y mae'n ofynnol yn gyfreithiol i'w godi'n uniongyrchol ar **Gronfa Gyfunol Cymru** ac felly nid yw'n cael ei godi ar gyllideb Llywodraeth Cymru. Mae costau uniongyrchol yn cynnwys taliadau i'r Llywydd, yr Archwilydd Cyffredinol, Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru a Chomisiwn y Cynulliad.

Cronfa Gyfunol Cymru

Crëwyd Cronfa Gyfunol Cymru gan Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006. Cyfrif banc niwtral yw hwn a gaiff ei ddal gan y **Tâl-feistr Cyffredinol**. Telir y grant ar gyfer Cymru gan yr Ysgrifennydd Gwladol i Gronfa Gyfunol Cymru yn ogystal â symiau a dderbynnir gan Weinidogion Cymru (yn ogystal â Chomisiwn y Cynulliad, yr Archwilydd Cyffredinol ac Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru). Rhaid i'r Archwilydd Cyffredinol gymeradwyo defnyddio arian o Gronfa Gyfunol Cymru ar gais Gweinidogion Cymru. Er mwyn cymeradwyo hyn, rhaid bod awdurdod statudol dilys wedi'i roi, h.y. rhaid bod y Cynulliad wedi caniatáu defnyddio'r arian drwy **gynnig cyllideb blynyddol** neu **gynnig cyllideb atodol**.

Cronfa wrth Gefn Cymru

Cafodd arian parod wrth gefn Llywodraeth Cymru a chyfleuster mynediad at Gyfnewidfa'r Gyllideb eu cyfuno'n Gronfa Wrth Gefn Cymru o fis Ebrill 2018. Gall y Gronfa Wrth Gefn ddal hyd at £350 miliwn. Nid oes unrhyw uchafswm blynyddol ar gyfer taliadau i'r gronfa wrth gefn hon. Yr uchafswm y gellir lleihau'r gronfa hon bob blwyddyn yw £125 miliwn adnoddau a £50 miliwn cyfalaf.

Cyfalaf

Gwariant sy'n gyffredinol yn arwain at ased sefydlog (e.e. adeilad, offer neu dir) a fwriadwyd i fod o fudd i gyfnodau cyfrifyddu yn y dyfodol, neu wariant sy'n cynyddu gallu, economi, effeithiolrwydd neu hyd oes ased sefydlog sy'n bodoli. Y duedd yw bod asedau sefydlog yn dioddef **dibrisiant** dros gyfnod. Gall **gwariant a reolir yn flynyddol** a **therfynau gwariant adrannol** gynnwys cydrannau o'r gyllideb gyfalaf.

Cyfanswm y gwariant a reolir

Cyfanswm cyfunol o'r ddwy elfen yn y gyllideb sef **gwariant a reolir yn flynyddol a therfynau gwariant adrannol**, neu, cyfanswm y gwariant cyfredol a'r gwariant cyfalaf gan y sector cyhoeddus.

Cyfrifon

Cyfes o ddogfennau sy'n cael eu creu i ddangos sut mae cyrff ac adrannau wedi defnyddio'r adnoddau a oedd ar gael iddynt.

Cyfrifyddu croniadau

Dull o gofnodi incwm a gwariant yn ystod cyfnod cyfrifyddu. Rhoddir cyfrif am wariant neu incwm yn y flwyddyn y caiff ei godi /ei ennill, ac nid pan fydd yr arian yn newid dwylo.

Cynnig a phenderfyniad ar y gyllideb

Cynnig a phenderfyniad ar y gyllideb yw'r dull a geir yn Neddf Llywodraeth Cymru 2006 o sicrhau bod y gwariant o **Gronfa Gyfunol Cymru** yn gyson. Gweler y **cynnig cyllideb blynyddol**.

Cynnig cyllideb blynyddol

Mae hwn yn cynrychioli cam y **gyllideb derfynol** o broses y gyllideb yng Nghymru, a dyma'r modd y mae Cynulliad Cenedlaethol Cymru yn rhoi awdurdod i Weinidogion Cymru ddefnyddio adnoddau, cadw incwm a chael arian o **Gronfa Gyfunol Cymru**.

Cynnig cyllideb atodol

Dyma'r trydydd cam ym **mhroses y gyllideb**. Gall Gweinidogion Cymru wneud cynnig cyllideb atodol ar unrhyw adeg cyn neu yn ystod y flwyddyn y mae'n berthnasol iddi neu ar ei hôl (h.y. unrhyw adeg ar ôl pasio'r **cynnig cyllideb blynyddol**). Diben y gyllideb atodol yw gwneud cais am ganiatáu newidiadau canol blwyddyn i'r **cynnig cyllideb blynyddol**.

Cyllideb ddrafft

O hydref 2017, roedd gan y Cynulliad **proses gyllideb newydd**, a nodir yn y Rheolau Sefydlog a **chytundeb Protocol y Gyllideb**. Mae hyn yn cynnwys lefel uchel o gyllideb amlinellol, wedi'i dilyn gan gyllideb ddrafft fanwl. Mae'r Pwyllgor Cyllid yn canolbwyntio ei waith craffu ar flaenoriaethu strategol lefel uchel, trethu, rhagolygon a benthyca. Bydd Pwyllgorau eraill y Cynulliad Cenedlaethol yn craffu ar gyllideb fanwl Llywodraeth Cymru cyn dadl a phleidlais ar y **cynnig cyllideb blynyddol**.

Cyllideb derfynol

Gweler **cynnig cyllideb blynyddol**.

Cyllideb gynyddrannol

Cyllideb a gaiff ei phennu naill ai drwy leihau neu gynyddu cyllideb y flwyddyn flaenorol, yn wahanol i **gyllidebu ar sail sero** sy'n glanhau'r llechen ac yn dechrau o'r dechrau drachefn. Mae wedi'i seilio ar newidiadau a ragwelir o ran gweithrediadau ac amodau. Mae'n tueddu i arwain at gynydd mewn cyllidebau dros amser, gan fod y gyllideb wedi'i seilio ar gyllideb y flwyddyn flaenorol fel man cychwyn ar gyfer y flwyddyn sydd i ddod.

Cyllideb heb ei chlustnodi

Y rhan o **derfyn gwariant adrannol** cyllideb Llywodraeth Cymru sydd **wedi'i neilltuo** at ddibenion penodol. Gweler hefyd **cyllideb wedi'i chlustnodi**.

Cyllideb wedi'i chlustnodi

Y gyfran **heb ei neilltuo** o'r **terfyn gwariant adrannol** y mae gan Lywodraeth Cymru ddisgresiwn llwyr drosti o ran dyrannu arian. Yn gyffredinol, gelwir y gyllideb wedi'i chlustnodi yn gyllideb 'floc'.

Cyllidebu a chyfrifyddu adnoddau

Cyflwynodd hyn arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol ym mhrosesau cyfrifyddu'r Llywodraeth. Y prif newidiadau oedd mabwysiadu dull o **gyfrifyddu croniadau** am holl wariant adrannau, yn ogystal â chynnwys **dibrisiant a chost taliadau cyfalaf**. Mae cyllidebu a chyfrifyddu adnoddau yn gwyrto oddi wrth y systemau cyfrifyddu traddodiadol ar sail arian parod ar gyfer gwariant cyhoeddus. Mae cyllidebu a chyfrifyddu adnoddau'n cymryd adnoddau, gwariant, arian parod a chroniadau i ystyriaeth ac mae'n rhoi gwell dull o fesur cost gweithgareddau o fewn adrannau'r Llywodraeth.

Cyllidebu ar sail rhyw

Y dull a ddefnyddir gan lywodraethau i godi arian ac i wario arian gan geisio sicrhau cydraddoldeb rhwng y rhywiau pan fyddant yn gwneud penderfyniadau am ddyrannu adnoddau cyhoeddus.

Cyllidebu ar sail sero

Dull o gyllidebu lle mae pob gwariant i gael ei gyfiawnhau ar gyfer pob cyfnod newydd, yn hytrach na dim ond esbonio'r symiau y gwneir cais amdanynt sydd y tu hwnt i arian y cyfnodau blaenorol (fel **cyllidebu cynyddrannol**).

Cronfeydd

Swm o fewn y **terfynau gwariant adrannol** nad yw wedi'i ddyrannu i raglenni yw cronfeydd, ac mae'r swm hwn yn rhoi byffer i Lywodraeth Cymru o fewn ei **chyllideb wedi'i chlustnodi**. Caiff cronfeydd eu rhannu'n gronfeydd **refeniw a chyfalaf** ac fe'u dyrennir yn gyffredinol drwy gydol y flwyddyn trwy **gyllidebau atodol**. Sylwer fod hwn ar wahân i Gronfa'r Trysorlys, y gall gweinyddiaethau datganoledig gael hawl iddi; bydd Trysorlys Ei Mawrhydi yn ystyried hawl o'r fath ar sail pob achos unigol.

Dibrisiant

Ffordd o fesur y modd y bydd ased sefydlog yn dod i ben, yn cael ei ddefnyddio neu fath arall o ddirywiad yn ei oes ddefnyddiol, boed hynny o ganlyniad i ddefnydd, treigl amser neu oherwydd bod yr ased wedi dod i ddiwedd ei oes yn sgil newidiadau technolegol neu newidiadau yn y farchnad.

Derbynebau

Maent yn nodi'r arian gwirioneddol a gafwyd am ddarparu nwyddau neu wasanaethau, neu o werthiant neu rentu asedau cyfalaf. Dylid cyferbynnu hwn ag incwm, sy'n cynrychioli'r incwm a enillwyd (nid a gafwyd o reidrwydd) o werthu nwyddau a gwasanaethau. Mewn cyllidebau, dangosir derbynebau fel ffigurau negyddol.

Fformiwla Barnett

Fformiwla sydd wedi'i seilio ar y boblogaeth ac a ddefnyddir i ddyrannu cyfran o'r newidiadau yn y gwariant arfaethedig ar wasanaethau tebyg gan adrannau Llywodraeth y DU i weinyddiaethau datganoledig Cymru, yr Alban a Gogledd Iwerddon. Mae Fformiwla Barnett yn cyfrifo maint y **newidiadau i'r gyllideb wedi'i chlustnodi** yn hytrach na **chyfanswm y gyllideb wedi'i chlustnodi**. Cafodd Fformiwla Barnett ei ddiwygio fel rhan o'r **Fframwaith Cyllidol**. O 2018-19, cafodd **Ffactor yn Seiliedig ar Anghenion** ei gyflwyno i gyfrifiadau Grant Bloc Cymru. Mae hyn yn golygu os bydd y swm canlyniadol i Gymru yn uwch na o wrth symud ymlaen o 2018-19, **caiff hyn ei luosi gan 1.05 (105%)**. Os yw'r swm canlyniadol yn o neu lai, caiff ei adael fel y mae. Caiff y ffactor hwn ei godi i 115% dim ond ar y pwynt pan fydd y cyllid perthnasol i Gymru fesul person yn cydgyfeirio i 115% o'r lefel yn Lloegr

Fframwaith Cyllidol

Mae'r **Fframwaith Cyllidol** yn becyn o fesurau a gytunwyd rhwng Llywodraeth y DU a Llywodraeth Cymru, ac a gafodd ei bleidleisio gan y Cynulliad ym mis Ionawr 2017. Y fframwaith sy'n penderfynu sut mae'r grant bloc yn cael ei addasu yn dilyn datganoli trethi yn 2018 a sut y gwneir yr addasiadau hyn mewn blynnyddoedd i ddod. Roedd y Fframwaith hefyd yn cynnwys ychwanegu ffactor seiliedig ar anghenion i fformiwla Barnett a

manylion sut y byddai cronfa arian parod wrth gefn Cymru a'r cynnydd mewn pwerau benthyca cyfalaf yn gweithredu.

Grant bloc

Y grant bloc yw'r swm o arian y bydd Senedd y DU yn cytuno i'w roi i'r Ysgrifennydd Gwladol ar gyfer y gweinyddiaethau datganoledig perthnasol. Mae'n cynnwys **y gyllideb sydd wedi'i chlustnodi** o fewn y **terfyn gwariant adrannol**, a chaiff ei gyfrifo o'r llinell sylfaen bresennol gan ddefnyddio **fformiwla Barnett**.

Gwariant a reolir yn flynyddol

Ar y cyfan mae'n fwy anodd rhagweld gwariant a reolir yn flynyddol na'r **terfynau gwariant adrannol**. Mae'n cynnwys gwariant wedi'i seilio ar y galw yn gyffredinol ac felly ni all y ddarpariaeth yn rhesymol fod yn destun terfynau aml-flwyddyn, (er enghraifft, rhoi benthyciadau i fyfyrwyr). Adolygir a phennir hwn ddwywaith y flwyddyn gan Drysorlys Ei Mawrhydi. Dim ond i'r diben y'i neilltuwyd y gellir dyrannu gwariant a reolir yn flynyddol; felly nid oes gan Lywodraeth Cymru unrhyw ddisgresiwn o safbwynt y dyrannu. Mae modd cael rhagor o wariant a reolir yn flynyddol gan Drysorlys Ei Mawrhydi yn ôl y gofyn, a bydd yn rhaid dychwelyd unrhyw arian o'r fath sydd heb ei wario.

Lwfans argyfwng

Lwfans arian neu adnoddau i dalu costau mewn amgylchiadau na ellir eu rhagweld.

Llinell sylfaen

Y sefyllfa gyfeirio er mwyn mesur unrhyw newid. O ran cyllidebau, cyfeiria hwn fel arfer at y flwyddyn ariannol flaenorol. Er enghraifft, yng nghylch cyllideb 2018-19, mae ffigurau'r llinell sylfaen yn cyfeirio at y dyraniadau diweddaraf ar gyfer blwyddyn ariannol 2017-18.

Llinell wariant yn y gyllideb

Gweler **Camau gweithredu**

Meysydd rhaglenni gwariant

Mae cyllideb Llywodraeth Cymru wedi'i rhannu'n nifer o haenau o fanylion at ddibenion monitro a rheoli. Meysydd rhaglenni gwariant yw'r ail haen o fanylion o dan y **prif grwpiau gwariant** ac maent yn diffinio grwpiau gwahanol o wariant yn unol â'r math o wasanaethau sydd i'w darparu.

Monitro canol blwyddyn

System ffurfiol sy'n cymharu gwariant gwirioneddol yn ôl cynlluniau gwariant adrannol ar gyfer blwyddyn ariannol benodol ac sy'n galluogi addasiad o ran dyrannu adnoddau i adlewyrchu amgylchiadau sydd wedi newid yn y flwyddyn honno.

Newidiadau canol blwyddyn

Newidiadau i ddyraniadau gwariant rhwng cyllidebau blynyddol, a gaiff eu hawdurdodi fel arfer trwy **gynigion cyllideb atodol**.

Polisi ariannol (monetary)

Y polisi ariannol yw'r broses a ddefnyddir gan awdurdod ariannol gwlad i reoli cyflenwad arian, ac yn aml bydd yn anelu at sicrhau cyfraddau llog a fydd yn hyrwyddo twf a sefydlogrwydd economaidd (yn y Deyrnas Unedig pennir cyfraddau llog gan Bwyllgor Polisi Ariannol Banc Lloegr). Mae'r nodau swyddogol fel arfer yn cynnwys prisiau cymharol sefydlog a lefel diweithdra isel.

Polsi cyllidol

Cyfuniad o bolisiau gwaraint a pholisiau trethu a ddefnyddir gan y llywodraeth i hybu tegwch a chynaliadwyedd arian cyhoeddus a sefydlogrwydd ar gyfer yr economi.

Polisi macroeconomaidd

I geisio osgoi ysgytiadau economaidd mawr, bydd llywodraethau'n gwneud addasiadau drwy newidiadau i bolisi y gobeithir fydd yn sefydlogi'r economi ac yn hybu twf. Cyflawnir y rheolaeth economaidd hon drwy ddau fath o strategaeth lywodraethol: polisi cyllidol a pholisi ariannol

Prif grŵp gwariant (MEG)

Mae cyllideb Llywodraeth Cymru wedi'i rhannu'n nifer o haenau o fanylion at ddibenion monitro a rheoli. Y prif grwpiau gwariant yw'r haen uchaf ac maent yn cyfateb i bortffolios neu **gwmpasau** Gweinidogion. Islaw haen y prif grŵp gwariant, nodir y gwariant yn ôl y **meysydd rhaglenni gwariant**, ac o fewn y rhain mae'r **camau gweithredu**.

Proses y gyllideb

Gellir rhannu cylch cyllideb blynyddol Llywodraeth Cymru yn gamau penodol: **y gyllideb ddrafft amlinellol, y gyllideb ddrafft fanwl, cynnig cyllideb blynyddol a chynigion cyllideb atodol**.

Refeniw

Gwariant cyfredol i dalu costau cynnal o ddydd i ddydd fel cyflog staff a phrynu gwasanaethau a nwyddau traul. Mae taliadau am fenthyciadau ac ad-dalu arian a fenthyciwyd ar gyfer gwariant **cyfalaf** hefyd yn rhan o wariant refeniw.

System Cyfnewid Cyllidebol

System hanesyddol a oedd ar waith cyn cytuno ar y Fframwaith Cyllidol sy'n galluogi Llywodraeth Cymru i drosglwyddo darpariaeth sydd heb ei gwario yn y **gyllideb wedi'i chlustnodi** o un flwyddyn ariannol i'r flwyddyn nesaf, yn amodol ar Drysorlys EM yn cytuno i hynny ac hyd at uchafswm o 0.6 y cant o'r **terfyn gwariant adrannol** refeniw ac 1.5 y cant o'r **terfyn gwariant adrannol** cyfalaf. Diddymwyd y system hon gan **Gronfa Wrth Gefn Cymru**.

Taliadau cyfalaf

Codir taliadau cyfalaf er mwyn brasamcanu costau defnyddio asedau wrth ddarparu gwasanaethau. Mae costau blynyddol o'r fath yn cynnwys costau **dibrisiant** a **chost taliadau cyfalaf**. Dull o **gyfrifyddu adnoddau** yw hwn ac mae'n sicrhau bod holl gostau gweithgareddau adrannol yn cael eu mesur.

Terfyn gwariant adrannol

Fel arfer fe'u pennir dros dair neu bedair blynedd fel rhan o broses **Adolygu Gwariant** Llywodraeth y DU, a dyma'r terfyn cyllidebol aml-flwyddyn ar gyfer Llywodraeth Cymru. Mae'r rhan fwyaf o'r terfynau gwariant adrannol **heb eu neilltuo** (y **gyllideb wedi'i chlustnodi**, neu grant bloc) ac mae'n galluogi Llywodraeth Cymru i ddewis ei holl flaenoriaethau gwariant. Penderfynir ar unrhyw newidiadau yn y ddarpariaeth ar gyfer gwariant o'r fath gan **fformiwla Barnett**.

Termau real

Gwerth y gwariant wedi'i addasu er mwyn ystyried chwyddiant cyffredinol mewn prisiau. Mae'n golygu bod modd cymharu gwariant o'r naill flwyddyn i'r llall heb i newidiadau mewn prisiau effeithio ar hynny.

Y Tâl-feistr Cyffredinol

Y Gweinidog yn Llywodraeth y DU sydd â'r cyfrifoldeb statudol am gyfrifon y llywodraeth sy'n cael eu dal yn ei (h)enw ef neu hi ym Manc Lloegr.

Trethi wedi'u datganoli

Trwy Ddeddf Cymru 2014 sefydlwyd y broses ar gyfer datganoli pwerau codi trethi i Gymru. Cafodd ardrethi annomestig eu datganoli'n llawn ar 1 Ebrill 2015, Trethi Tirlenwi a Thrafodiadau Tir ar 1 Ebrill 2018 a threth incwm ei ddatganoli'n rhannol ar 1 Ebrill 2019. Mae'r Ddeddf yn rhoi pŵer cyffredinol hefyd i'r Cynulliad gynnig trethi hollol newydd mewn meysydd datganoledig, ond byddai angen i Lywodraeth Cymru gael hawl dau Dŷ'r Senedd a'r Cynulliad cyn y gallai basio deddfwriaeth ar gyfer treth newydd.

Gwybodaeth bellach

I gael rhagor o wybodaeth am agweddau ar ariannu datganoli neu'r broses gyllidebol, cysylltwch â'r Uned Graffu Ariannol, FSU@cynulliad.cymru yn y Gwasanaeth Ymchwil.